

סוגיות מטרידות
רכז הערכה: למה? מה? מי?
ובעיקר-איך?

מירי לוין רוזליס
אוניברסיטת בן-גוריון

כנס איל"ת העשירי 2009

ההגיונות הסותרים של הערכה בחינוך

- הערכה לצורך פיקוח לעומת הערכה לצורך למידה
- סטנדרטיזציה לעומת הכרה בשונות ולמידתה
- מבט מערכתי לעומת דיאגנוזה של בי"ס, כיתה, מורה, תלמיד
- הערכה של תהליך לעומת הערכה של תוצר
- הערכה פנימית לעומת עצמית לעומת חיצונית
- הערכה של ידע לעומת הערכת מיומנויות
- הערכה לצורך מיון לעומת הערכה לצורך פיתוח וקידום
- מודל הערכה ניסויי מול מודל מגיב

מה מצופה מרכז הערכה?

תפקידו המרכזי של רכז הערכה בית-ספרי הוא להוביל להטמעת תרבות הערכה בית-

ספרית ובעקבותיה לקבלת החלטות פדגוגיות וארגוניות מבוססות נתונים.

תרבות הערכה בית-ספרית משמעותה כי קהילת בית הספר היא קהילה לומדת, התופשת את ההערכה כמרכיב מרכזי בתהליך ההל"ה (הוראה-למידה-הערכה).

הראמ"ה: הגדרת תפקיד רכז הערכה

הציפיות: שינוי ממעלה שנייה

- שינוי תפישה והעצמה של מנהלים
- שינויי מבנה וארגון בית הספר שמאפשרים את שיתוף כל אוכלוסיית ביה"ס בעשייה
- פרופסיונליזציה של המורים ומעבר לשיח פדגוגי שונה שישפיע על אפקטיביות ההוראה
- טיוב העשייה החינוכית ברמת הילדים (למידה יותר אפקטיבית, תהליכים חינוכיים יותר משמעותיים לילד ולמורה ולעיתים אף הצלחה במדדי הערכה חיצוניים).

ובאופן קונקרטי

- פיתוח תרבות הערכה פנים בית ספרית
- בניית מערך ארגוני ומנגנונים בית-ספריים
- ניטור והערכת הישגי תלמידים
- הערכת תכניות בית ספריות
- מנהל ממשקי עבודה ומו"מ עם גורמי הערכה
חיצוניים (הראמ"ה: רכז הערכה בית ספרי)
- תוספת שלי: מתווך מידע מגורמי הערכה חיצוניים
לצוות בית הספר

איך מרימים את ההר?

יש שתי גישות מרכזיות להתמודדות:

1. להקטין את ההר. להתמקד בתחום אחד מכל המרחב שמוגדר, למשל עבודה מול מורים על מיומנויות הערכה של תלמידים.
2. להגדיל את רכז ההערכה. לנסות להקנות מרחב מיומנויות שיאפשר גמישות מבוססת ידע.

מקצועיות: חשיבה ביקורתית, שיטתית ומושכלת

חשיבה ביקורתית:

- לא מסתפקת במובן מאליו
- שואלת את השאלות הגדולות, על מהות, על ערכים, על אידיאולוגיות ועל אינטרסים.
- בוחנת האם אפשר אחרת, האם יש דרכים אחרות?

שיטתיות

עבודה מסודרת, קפדנית, ללא קיצורי דרך וחיתוכי פינות. ביסוס טענות. כבוד לנתונים ולאופן עיבודם.

מושכלות

התבססות על ידע מקצועי רחב. יכולת לזהות נקודות חולשה ולהיעזר במומחים.

שלוש רגליים יציבות

ידע בהערכה: הערכת תוכניות, הערכת הישגים
קונבנציונאלית וחלופית...

היכרות עם מושא ההערכה הספציפי: מערכת
החינוך, ארגון בית הספר, למידה ארגונית...
מיומנויות אישיות: ניהול וארגון, דיאלוג ומו"מ,
רכישת אמון ושמירת אמון, מסירת משוב

ברמה מערכתית: הפצת חידוש

חמישה גורמים משפיעים על אימוץ החדשנות:

- **יתרון יחסי** – Relative advantage – המידה בה החדשנות נתפשת כטובה יותר
- **תאימות** – Compatibility – המידה בה החדשנות נתפשת כתואמת עם ערכים, ניסיון קודם ומערך הצרכים של המאמצים הפוטנציאליים
- **מורכבות** – Complexity – המידה שבה החדשנות נתפשת כמסובכת להבנה ולשימוש. חדשנות המחייבת למידת כישורים חדשים מאומצת יותר לאט.
- **יכולת לנסות** – Trialability – המידה בה ניתן לנסות את החדשנות, ובכך להקטין את אי-הודאות שהיא נושאת עמה.
- **נצפות, נראות** – Observability – המידה בה תוצאות החדשנות נראים לאחרים. ככל שהנראות יותר גדולה, היא מעוררת יותר דיון, ומאיצה את קצב הפצת החדשנות (רוג'רס).